

Dětský ombudsman bude! Prezident to včera stvrdil svým podpisem

11.3.2025 - | Kancelář veřejného ochránce práv

Prvním prázdninovým dnem začne pod střechou brněnského sídla stávajícího ombudsmana fungovat i právě schválený dětský ombudsman. Jeho úkolem bude prosazovat dětská práva v jednotlivých případech i na systémové úrovni. Oba ombudsmani budou působit nezávisle.

Zástupce ombudsmana Vít Alexander Schorm vysvětluje, jaké změny ustavení funkce dětského ombudsmana přinese: *„Česká republika konečně získá osobnost, která bude na dětská práva hledět komplexně. Nebude problémy vnímat jen pod úhlem jednotlivých případů, ale v celé jejich šíři. Proto bude muset vykonávat celý svazek různých činností – od šetření stížností dětí, přes výzkumy až třeba po zprostředkování názorů dětí dalším institucím. V tom mu bude pomáhat poradní orgán složený z dětí, jeden z budoucích důležitých pramenů informací o tom, jaké starosti a přání má mladší generace. Zcela novým prvkem je také pravomoc dětského ombudsmana podat návrh na zahájení vybraných soudních řízení nebo do nich vstoupit v případě ohrožení práv dítěte.“*

Co například bude dětský ombudsman dělat?

- Prošetřovat stížnosti dětí na úřady.
- Rychle, účinně a srozumitelně radit dětem, jak postupovat při řešení problému.
- Dohlížet nad dodržováním práv v dětských zařízeních.
- Chránit děti před diskriminací.
- Monitorovat naplňování práv dětí v různých oblastech života a své poznatky prosazovat.
- Připomínkovat právní předpisy a další dokumenty týkající se dětí.
- Podávat návrh na zahájení soudního řízení v případě ohrožení práv dítěte.
- Skrze poradní orgán složený z dětí naslouchat mladé generaci a její názory zprostředkovávat dalším institucím.

Ombudsman Stanislav Křeček upozorňuje na další velkou novinku, kterou novela zákona přináší: *„V souvislosti s právě podepsanou novelou se často hovoří o dětském ombudsmanovi. Méně pozornosti už se věnuje tomu, že zákon kanceláři ombudsmana přináší novou odpovědnost v podobě takzvané lidskoprávní instituce. Česká republika doposud neměla nezávislý orgán, který by se komplexně zabýval lidskými právy. Ačkoliv se této problematice věnuje vládní zmocněnkyně pro lidská práva a celá řada neziskových organizací, dosud nám chyběla instituce, která by se o ochranu a prosazování lidských práv starala zcela nezávisle.“*

V případě národní lidskoprávní instituce se nejedná o vznik nového úřadu. Pojem označuje nové úkoly ombudsmana k ochraně a prosazování lidských práv.

Co bude mít na starosti národní lidskoprávní instituce (neboli NHRI – z anglického National Human Rights Institutions)

Hlavní činností NHRI bude ochrana a nezávislé prosazování lidských práv. Česká republika má řadu institucí, které ochranu práv poskytují (soudy, úřady, policie), NHRI

však stávající systém doplní a posílí.

NHRI nebude obdobou soudu, nerozhoduje žádné spory, ale situaci v oblasti lidských práv monitoruje, vyhodnocuje a vydává doporučení, jak naplňování práv dále zlepšit. Zabývá se spíše systémovými problémy. A v neposlední řadě chce porušování lidských práv předcházet.

Ombudsman v řadě oblastí takto pracoval i doposud. Pomáhal chránit před špatným zacházením lidi omezené na svobodě (např. ve věznicích) nebo závislé na péči v zařízeních (např. v domovech pro seniory). Zabýval se situací lidí s postižením. Poskytoval metodickou pomoc v oblasti diskriminace.

Nyní se však bude ombudsman zabývat i lidskými právy v oblastech, které byly dosud z jeho působnosti vyloučeny. Uvedme jako příklad oběti trestných činů, lidská práva související s rozvojem moderních technologií (AI, digitální vyloučení), téma bezdomovectví či dostupnosti bydlení.

Mandát NHRI ochránci svěřuje i úkoly, jako je osvěta a vzdělávání v oblasti lidských práv.

Také pro NHRI vznikne poradní orgán složený z odborníků z vědecké, akademické a duchovní sféry, ze zástupců občanské společnosti, národnostních menšin a dalších společenských skupin.

Fungování národních lidskoprávních instituce (NHRI) v zahraničí

Konkrétní podoba NHRI se v různých zemích liší. V některých státech funguje lidskoprávní komise, jinde sleduje dodržování práv výzkumná instituce. Velmi často se i v zahraničí úkoly národní lidskoprávní instituce rozhodli svěřit ombudsmanovi. Takové řešení totiž velmi dobře propojuje nezávislost ombudsmana a jeho poslání k ochraně lidských práv s úkoly NHRI. Takové řešení je výhodné i z hlediska finančních nákladů.

Kdo se může stát dětským ombudsmanem?

Dětským ombudsmanem může být zvolena fyzická osoba, jejíž znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti jsou předpokladem, že bude svoji funkci řádně zastávat.

Další požadavky jsou:

- státní občanství České republiky;
- svéprávnost;
- bezúhonnost;
- věk nejméně 35 let;
- ukončené vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu v oblasti práva;
- nejméně 5 let praxe v oblasti ochrany práv dětí v období předchozích 10 let.

Volba dětského ombudsmana

Dětský ombudsman je volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období 6 let. Sněmovna volí ze 2 kandidátů navržených prezidentem republiky, 2 kandidátů Senátu a 2 kandidátů orgánu složeného z představitelů vysokých škol.

- FAQ – Co je to národní lidskoprávní instituce a proč ji v Česku potřebujeme?
- Proces schvalování novely zákona o veřejném ochránci práv

https://www.ochrance.cz/aktualne/detsky_ombudsman_bude_prezident_to_dnes_stvrdil_svim_podpisem